

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Casus Vxoris ferreâ, & inauditâ patientiâ ægro Marito servientis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

§. II.

De Divortio ob periculum corporis.

C A S U S

*Vxoris ferreâ , & inauditâ patientiâ agro Marito
servientis.*

Clara Cerventa Bernardi Valdauræ coniux , cùm Virgo tenerrima , & formosissima Brugas esset ad sponsum deducta , iam plus quadraginta annos natum , prima nuptiarum nocte crura eius fasciis involuta vidit ,prehenditque , maritum sibi ægrum , & valetudinarium obvénisse. Gallico morbo laborabat , qui aliarum plurium infirmitatum tons , & origo erat , quæ annos integros durabant , eoque etiam plures continuos : verbo , viginti annis nupta vix aliquando virum habuit ab infirmitatibus liberum , sed plerumque gravissimis morbis affectum , ulceribus obsitum , foetente sanie fluentem , spirans cadaver , cujus alij ipsum anhelitum ad decem passus sustinere non poterant , ipsa suavissimum esse , iurabat. Ipsa lectulo dies , noctesque continuo assidebat , tractabat vulnera , frustra dissuadentibus medicis , ne virum sic contrectaret , aut ad ipsum tam propè accederet. Parabat ipsa forbitiunculas , pannos , & lintamina pure , & sordibus sceda-

ra

ta mutavit, & mundavit ipsa: arroso ulceribus corpori emplastra ipsa, & medicamina imposuit, & ne deessent necessarij sumptus ad sanandum hominem tot morbis afflictum, ipsa se annulis, torquibus aureis, & pretiosis vestibus lubens spoliavit, donec jam senex ægrotus non tam obiit, quam abiit ad vitam meliorem, cujus ipsa mortem adeò flevit, acsi juvenem amisisset maritum, formosum, valentem, delictum suum, cujus jacturam ferre non posset. Ludov. Vives De Christiana scem. L. 2. Laurent, Beyrlinck in Theatro vitæ humanæ Litt. A, fol. 366.

S Y N O P S I S.

1. *Licitè fit separatio à conjuge, quando ex ejus cohabitatione imminet corporale periculum, sive ob ejus scelera, sive ob morbum contagiosum.*
2. *Morbus contagiosus tamen, si Matrimonium præcedat, & cognitus fuerit à contrahente, non præbet causam divortij.*
3. *Imò dubium reddi potest ob textum Juris, an lepra quoque superveniens sufficiat ad separationem?*
4. *Quamcunque non sufficere certum est; sufficit tamen ea, qua manifestum inducit periculum infectionis.*
5. *Aliquando tamen solùm permittitur separatio quoad torum, non etiam quoad cohabitationem.*
6. *Quid sentiendum de morbo Gallico? ubi simul responsio datur pro præsentente casu.*
7. *An licita sit separatio à conjuge phthisi laborante?*

8. *Quid*

3. Quid in furore Conjugis, aut morbo epileptico? & apud quem remanere debeant proles facti divortio ob morbum contagiosum?

I. **P**otuisse Claram à suo conjugè separari, nemini dubium esse potest, ut infra n. 6. dicemus, nam sicut, dum animæ salutem spirituali periculum imminet ex conjugis cohabitatione, divortium permissum est, ut casu præcedente ostendimus, ita jure naturæ concessum quoque est, ut fiat à conjugè separatio, quando ex ejus consortio grave corporis damnum merito timetur, sive id oriatur ex sceleribus conjugis, vitæque flagitiosa, & improba, sive ex morbo contagioso. Ex vi prioris concedunt Sanch. *L. 10. de Matr. disp. 18. n. 21.* Palao *disp. 3. de Sponsal. pu. 6. §. 9. n. 5.* & Reginald. *L. 31. n. 318.* quando vir latrocinij, aut furtis deditus est, atque incorrigibilis ijs abstinere non vult, & eapropter periclitatur uxor, ac prudenter timet, ne & ipsa criminum socia reputetur, & consentiens furtis, aut latrocinij viri, ac veluti furum & latronum receptatrix pariter cum

viro luat, posse ipsam in istis circumstantijs, si alia via, præter fugam, non suppetat subveniendi huic periculo, viri consortium fugere, ac ab illius cohabitatione & toro discedere, nec enim illius societati adstricta est cum gravi suæ vitæ, & honoris detrimento, in quo consentit etiam Petrus Barbosa *p. 2. n. 29. Rubrica. ff. Solutio Matrimonio.* Inter morbos, propter quos possit divortium fieri, annumerant AA. hoc quoque, quando conjux evadit furiosus, aut morbo laborat, qui contagiosus sit, quales esse censentur pestis, lepra, morbus Gallicus, phthisis, & alij similes, in quibus adesse queat probabile infectionis periculum. Verùm de hoc posteriore multa sunt, quæ discussione indigent.

2. Ante omnia dicendum est, quando morbus, licet contagiosus sit, jam ante nuptias cognitus fuit alteri conjugi, teneri tunc, qui sanus est, huic cohabitare, & petenti debitum reddere etiam cum contagionis periculo, ita Sanch. *L. 9. disp. 24. n. 22.* Petrus de Ledesma *q. 64. de Matrim. art. 1. dub. 2. conclus. 2.* Eman. Rodriq. *tom. 1. Summa c. 242. n. 2.*

n. 2. Bonac. q. 4. De Matr. pa. 1. n. 8. Gobat in Quinario tr. 5. c. 34. n. 59. Ratio est, quia potuit se obligare ad id, & voluit; ergo tenetur. Quod potuerit, patet ex c. Quoniam. De Conjug. leprof. ubi dicitur: *Si leprosi aliquam, quæ sibi nubere velint, invenerint, liberum est eis, ad Matrimonium convolare.* Quod verò etiam voluerit se obligare ad cohabitandum, & reddendum debitum, iterum patet, quia non ignorabat, quòd per contractum Matrimonij conjuges obligationem subeant ad reddendum sibi invicem debitum, & cohabitandum: nequijt ergo obtendere ullam ignorantiam illius, quod sponte elegit. Neque excusat eum morbus conjugis, quia sicut per L. Nihil consensui. ff. De Reg. Jur. non videntur, qui errant, consentire, ita vice versa consentit, qui non errat, sed novit vitia mercis, quam emit; quemadmodum in alijs quoque contractibus observatur, in his enim si venditor vitium rei patefecit emptori, contractus omnino obligat, non minus, quàm si res esset absque ullo vitio. Quare qui sic contraxit cum persona, quam morbo contagioso infectam esse novit, sibi periculum infectionis imputare debet, cui se liberè ipse exposuit accipiendo talem conjugem.

3. Magis dubium esse potest, quando vel lepra, vel alius morbus contagiosus non antecessit Matrimo-

nium, sed supervenit, an tunc, qui sanus est, valeat ab infecto divertere propter periculum, in quo versatur? Et quidem ut primò loquamur de lepra, pro parte affirmativa videtur facere, quòd propter infectionis periculum leprosi passim ab humano consortio arceantur, nam & in veteri lege apud Judæos Dei jussu extra castra ejiciebantur *Levit. c. 13. & 14.*, & in Lege nova primis statim Ecclesiæ sæculis à communi hominum consortio extra urbes segregabantur. Statutum deinde est c. 2. *De Eccles. edificand.* ut ipsis Ecclesia cum cœmeterio peculiaris construeretur; imò ne elemosynam voce petendo aërem infcerent, atque inde contagium timeri posset, factum est teste Gonzalez in cit. c. n. 2. ad finem, ut ligneo crepitaculo eandem petere deberent: & quamquam aliàs strictissima sit obligatio clausuræ Monialium, tamen ob supervenientem lepram è monasterio exire ipsis permittitur à S. Pio V. in Constitutione, quæ incipit *Decoris, & honestatis &c.* ut videre est apud Hyacinthum Donatum *Praxis Regular. tom. 4. tr. 4. q. 1. n. 2.* & Jo. Bapt. Scortiam in *Select. Summar. Pontif. Constit. Epitome 92. & theorem. 228.* justissima igitur causa est dicendi, ob eandem infirmitatem unius conjugis, & simile periculum, quod alteri impendet, posse separationem institui à toro, & cohabitatione.

Pro

Pro parte opposita, quod propter lepram Matrimonio supervenientem conjux, qui sanus est, à leproso separari non possit, expressè statutum habetur c. 2. De Conjug. Leprosor. Quoniam nemini licet, exceptà causà fornicationis, uxorem dimittere, constat, quod sive mulier leprà percussa fuerit, sive alià gravi infirmitate detenta, non est à viro propterea separanda. & infra: Quod si virum, sive uxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, est solvendum, cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.

4. Inter utramque hanc partem Sententia media tenenda est, ut dicamus, non quamlibet lepram justam causam præbere divortio, nam uxor est socia omnis fortunæ bonæ, & malæ. L. 1. ff. De Ritu nupt. & sicut felicitas viri auget felicitatem, & honorem uxoris, L. Si libertam. C. De Nuptijs, ita particeps quoque est infortuniorum viri: si igitur morbus ille non ita contagiosus sit, eamque malignitatem contineat, ut imminuat probabile periculum infectionis, vel certè admodum leve Medicorum, & peritorum judicio, tenebitur sanus ad cohabitandum, ceteraque obsequia conjugalia, ipsamque etiam debiti redditionem, etiamsi in hoc notabilem aliquem horrorem, atque molestiam persentiscat. Quod si autem judicio Medicorum ex cohabitatione, & redditione debiti conjugalis sano conjugii magnum immi-

neret contagionis periculum, quale ut plurimum adest ex lepra illa deterrima, atque foedissima, quæ totum corpus inficiens, imò ipsa quoque ossa vicians, elephantiasis appellatur, & non contactu tantum, sed etiam ad distans inficit, tunc neque ad hanc, neque ad illam obligabitur, sed potest plenum divortium instituere, atque ita textum supra cit. c. 2. De Conjug. Lepros. exponunt Gonzalez, Barbosa, Pirhing, Vivianus, Wiestner, & alij à Canonistis, è Theologis verò idem docent Sanch. L. 2. disp. 24. n. 17. Bonac. q. 4. De Matr. pu. 1. n. 8. Coninck disp. 35. dub. 4. n. 122. Gobat l. c. n. 62. &c. Ratio est, quia prudenter præsumi non potest, quod vel ipsi contrahentes se obligare intenderint, vel ipsum Matrimonium eos obliget ad debiti redditionem, & cohabitationem in talibus circumstantijs, nam rectum ordinem naturæ sequi hic oportet, in cuius officium Matrimonium est institutum: rectus autem naturæ, & charitatis ordo postulat, ut prius consulatur incommoditati proprii individui, quam commodis, & solatijs alienis. Idem dicendum est de horrore, quamvis enim horror, quo à leprosis solemus naturaliter abhorre, non semper sufficiat ad divortium, si tamen horror accedendi ad conjugem, & ei cohabitandi admodum magnus sit, ac tantus, ut istud sano conjugii moraliter ferè impossibile sit ex indita à

Nnnn

natura

natura complexionis, profectò nimis rigidum foret, vel ad cohabitandum, vel ad alia officia conjugalia ipsum obligare, quia ad impossibile nemo obligari potest. *c. 6. De Reg. Jur. in 6. & L. Impossibile. 185. ff. eod.* atque huc spectant verba *c. 1. De Conjug. leprof. Si verò ad hoc (ut scilicet cohabitent) induci non poterunt, eis archiis injungas, ut uterque altero vivente continentiam servet.*

5. Illud præterea notandum est, quòd, quia sola cohabitatio non semper affert tantum periculum, quantum afferre solet frequens torus (majus enim plerumque, & vix non ordinariè periculum infectionis imminet ex cohabitatione in eodem lecto cum conjugate leproso) ideo non quoties permittitur separatio quoad torum, permittitur etiam quoad cohabitationem; quapropter rectè discrimen facit Paulus Zacchias *Quest. Medico Legal l. 9. Tit. 10. q. 1. n. 2. & 3.* inter divortium, & separationem tori; nam prius totalem, ac integram conjugum à se invicem separationem significat, quoad cohabitationem, & thalamum conjugalem, alterum solam suspensionem usùs Matrimonij: videndum igitur est, an ex judicio Medicorum adsint infirmitates adeò graves, & contagiosæ, quæ dent causam divortio, an minùs graves, quæ dent causam ad solam separationem tori, nam ubi sanus conjux non solum ex carnali copula cum infirmo, sed etiam

ex commoratione in eadem domo periculo infectionis exponitur, habetur justissima causa faciendi divortium integrum. Talis est in maligna, & confirmata lepra, in qua non solum ex prava expiratione infecti conjugis sanus incurrit periculum infectionis, sed etiam ex inquinazione ipsius habitationis, nam putridæ exhalationes indefinenter ab ægotantis corpore emanantes, ipsi parietibus domus inhzere solent, teste Paulo Zacchia supra cit. *q. 4. n. 6.* in his igitur circumstantijs à toro, & cohabitatione conjuges separari possunt: ubi verò tale periculum non imminet ex ipsa cohabitatione, timetur autem si utantur eodem lecto, fieri quidem potest quoad torum, non tamen quoad cohabitationem. Gobat *l. 6. n. 72.* Sanchez *l. 9. disp. 24. n. 29.* qui tamen *num. seq.* adjungit, quando morbus ita contagiosus est, ut salva corporis salute nequeat sanus cum infirmo cohabitare, debere ipsum in vicinia constituere domicilium, ut possit infirmi necessitatibus, quantum patietur justus metus infectionis, succurrere, quia tamen à cohabitatione ratione periculi absolvat, non tamen absolvat ab alijs obsequijs conjugate leproso exhibendis. Illud præterea notatu dignum observat Sanchez *cit. loco n. 19.* testimonio Medicorum ex actu conjugali multò certius periculum imminere viro, accedenti ad mulierem leprâ, aliòve contagioso morbo

bo infectam; quàm mulieri sanæ accedenti ad virum infectum, atque idèdò faciliùs excusandum esse virum à reddendo debito uxori leprosa, quàm è contrario, ubi uxor sana est, vir autem leprosus.

6. Quamquam verò Navarrus in *Manuali c. 22. n. 22.* absolute asserat, conjugem à conjugè recedere non posse propter morbum, quem alij Gallicum, alij appellant Neapolitanum, & Aloysius Riccius in *Decisionibus Curia Neapolitanae p. 2. Decis. 65.* de eadem Curia testetur, esse ibi more receptum, ut non permittatur tori separatio ob allegationem morbi Gallici, quia hodiè, inquit, est facilissima medela, qua occurri potest presato morbo: Nihilominus tamen idem dicendum est de hoc morbo, quod dictum est de lepra ob eandem rationem, videlicet ubi ad eam magnitudinem pervenit, ut totum corpus putridis ulceribus, ac maxime guttur, fauces, & palatum exedentibus ob multam eius malignitatem scateat, ubi aeger lenta febris simul, praesertim nocturna detinetur, artuumque doloribus indefinenter affligitur, aliisque saevissimis symptomatibus afficitur, quo casu morbus Gallicus lepra multò gravior, & toleratu difficilior est, dicendum, inquam, justissimam tunc causam esse instituendi divortium, Si autem ad eam gravitatem, ac saevitiam non pervenit, tunc inter

minùs graves causas, Ob quas torus solummodo separandus sit, connumerandum esse; in priori enim casu tam ex usu costùs, quàm ex cohabitatione imminet periculum infectionis sano conjugi ab infecto, ita ut non satis sit, eos quoad torum separari, nisi etiam quoad habitationem jungantur. ita Paulus Zacchias *l. 9. Quest. Medico - Legal. Tit. 10. q. 4. n. 9.* Ex quo patet, quàm causam multò justissimam habuerit Clara Cerventa instituendi divortium à cadaveroso hoc suo conjugè, quod tamen ipsa non fecit, ne miserum dereliqueret, pluries devotam neci victimam, quem ipsi non unà tantùm vice eripuit, & inter vivos servavit indefessa sua sollicitudine, & obstupenda charitate. Posse autem conjugem, si ita velit, etiam manere cum conjugè ejusmodi morbis afflicto, & petenti debitum reddere citra peccatum ex affectu, & benevolentia conjugali, docent Sanch. *l. 9. disp. 24. n. 23.* & Joan. Præpositus in *3. p. 5. Th. q. 6. de Matr. dub. 5. n. 41.* quia potest salutem corporis postponere amorì conjugali, qua ratione conjuges laudabiliter etiam cum periculo sanitatis, & vitæ assistunt comparti peste, vel simili morbo contagioso laboranti, licet ad id non teneantur. Et verò propter inexplicabilem hanc charitatem Claram Cerventam singulariter à Deo fuisse protectam ex eo manifestum est, quòd

quod, ut Historicus refert, nunquam contagiosissimo mariti morbo, nec ulla omnino scabie infecta non modo ipsa fuerit, sed nec ullus liberorum, (plures enim ex eo suscepit) corporibus omnium sanissimis, atque mundissimis; ex quo liquidum sit, (pergit Historicus) quanta sit virtus, quanta sanctitas earum, quæ verè, ac toto pectore maritos, ut congruum est, amant, quamque illis Deus in hac quoque vita præsentem gratiam referat.

7. Hæcticam quoque, ac phthisin annumerat causis separationis Aloysius Riccius in *Praxi aurea quotidianarum Ecclesiast. fori, seu Variar. Resolut. p. I. Resolut. 219.* Verùm negat id Gobat, receptum esse in nostris regionibus, quamvis non dubitet, quin, ubi periculum ex frequenti congressu imminet, possit negari debitum crebrò petenti. Cæterùm quamvis phthisis non usque adeò gravis sufficientem causam non præbeat faciendò divortio, licet aliquando sufficiens sit ad tori separationem, negari tamen non potest, esse quandòque adeò pestiferam, tantæque malignitatis, ut teste memorato Zacchia *l. c. n. 7.* & Hieron. Fracastorio *De contag. & Morbis contagios. l. 2. c. 9.* ipsas domos, in quibus commorantur, putrido halitu, & abominabili evaporatione phthisici ita coinquent, ut sanis neque simul habitare, neque illorum habitatio- nes frequentare tutum sit, & tanta

est ejus contagij-vis, ut aliquando visa sit hæreditaria, ac tanta malignitate insignis, ut interdum usque ad quintam generationem sese propagaverit, personas omnes eodem morbo, iisdemque symptomatibus associato, eadem ætate, quod multò admirabilius est, absumens. Ad- dit Fracastorius, evenisse, ut vestes, quas phthisici gestavere, sæpè visæ sint post biennium atulisse contagio- nem: ad hanc ergo gravissimam ma- lignitatem si phthisis pervenerit, causa utique sufficientissima est ad fa- ciendum divortium; secus dicendum de phthisi mitiore, præsertim inci- piente, & necdum confirmata. Illud etiam notat Paulus Zacchias *l. 8. Tit. I. q. 10. n. 4.* quantumvis tantæ malignitatis aliquando sit, ut halitu inficiat, non tamen hoc evenire sim- plici halitu semel, atque iterum per- cepto, sed multa, ac longa reitera- tione cum persona infecta, nec ita facile communicari cuicunque sub- jecto, sed citiùs magis disposito, & à natura propenso ad prædictum con- tagium contrahendum. Semper etiam gravior, & evidentius pericu- lum imminet conjugij juniori à senio- re, quàm vicissim seniori à juniore, ut idem habet *l. 3. Tit. 3. q. 6. n. 4.* & *24.* idque confirmat dicto Hip- pocratis 5. Aphorism. 9. ubi ait, & cum eodem Galenus: *tabes enim ma- ximè fit in ætate ab anno decimo octa- vo usq. ad trigesimum quintum:* proinde qui grandiores natu sunt, minùs pe- riculi

riculi habent. Ratio autem est, cur juniori magis timendum sit à seniore, quàm vicissim, quia junior magis dispositus est ob vividum calorem, & majorem pororum apertionem ad contrahendum contagium, cum senior ob mitiorem calorem & pororum occlusionem infectioni, quam à juniore contrahere posset, magis obistere valeat; quod tamen idem Zacchias in confirmata lepra putat non pari modo procedere, nam hanc, ait, omnibus absolutè tam senioribus, quàm junioribus communicabilem esse.

8. Inter morbos, propter quos separatio conjugibus permittitur, superius num. 1. etiam recensuimus, quando conjux est furiosus, loquendo scilicet de vero, ac proprio furore, & non de simplici amentia. De utroque multa jam diximus in *Selt. preced. q. 4. cas. I. n. II.* Simplex dementia etsi fortassis sufficere quandoque possit ad separandum torum, minimè tamen sufficiens est ad instituendum plenum divortium, ad quod tamen furor prestare potest aliquando sufficientem causam, quia ex furioso conjuge poterit sanus, si simul cohabitare cogatur, reportare interdum notabile damnum, imò etiam vitæ periculum incurrere, quale periculum neutiquam datur in simplici amentia. Quòd si autem furor quoque tantus non sit, ut simile quid timeri debeat, non præbet is

justam causam divertendi, sed tenetur sanus cohabitare conjugi, illique ministrare; secus si graviter periclitetur, & non præcisè ipsi molestata sit cohabitatio, quia prævalet jus propriæ vitæ tuendæ: imò nec opus est, ut incurrat periculum ipsius vitæ, sed sufficit periculum aliorum gravium damnorum. Sanch. *L. 10. disp. 18. n. 18.* Paulus Zacchias *cit. q. 4. n. 4.*

De epilepsia, seu morbo comitiali, aut caduco videri potest, prestare hunc causam sufficientem ad instituendum divortium, nam & per se morbus horrificus est, & qui in alijs facillè communicatur per contagium, cum sciatur, etiam per solum visum in alios translatum esse, teste Christophoro à Vega apud Paulum Zacchiam *L. 3. Tit. 3. q. 5. n. 5.* præsertim quando gravis est ex Symptomatum gravitate, & eorundem multitudine, frequentia accessionum, & earum longa duratione, & ijs, quæ ab accessione relinquuntur. Verùm prædictus Zacchias *lib. 3. Tit. cit. q. 6. n. 4.* negat, epilepsiam esse justam causam, ut propterea conjuges possint separari, quia licèt periculum aliquando sit ab hoc morbo, id tamen evidens non est, sed admodum incertum, cum, licèt subinde hoc eveniat, plerumque tamen non soleat per contagium communicari ijs, qui in consortio talis infirmi

com-

commorantur. Id verum est, facilius communicari filijs, & alijs descendantibus, quia morbus hæreditarius est; sed neque ob hoc ad faciendam separationem sufficit, quòd epilepticus interdum epilepticum generet, quia hoc quoque de futuris contingentibus est, quod licet aliquando, non tamen ordinatiè, aut necessariò evenit, neque per hoc irrogatur proli injuria, sed ea potius afficitur maximo beneficio, ut ait Sanch. L. 2. disp. 24. n. 25. & cum

ipso Bonacina q. 4. De Matr. pu. 1. n. 9. dum vitam consequitur ex concubitu cum epileptico habito, melius siquidem ipsi est, hoc morbo affectum, vel etiam leprosum vivere, quàm omnino non esse.

Ex occasione prædictorum addo pro coronide, quando conjuges seorsim habitant propter morbum alterius contagiosum, proles debere educari apud eum, qui sanus est, ne inficiantur. Sanch. disp. 24. cit. n. 35. Sylvest. V. Lepros. q. 3. Arquilla eod. Tit. n. 3.

